

LOHJAN PALONIEMEN LIITO- ORAVASELVITYS 2015

Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy

Prinssinkuja 2 C 26

21420 Lieto

turkka.korvenpaa@envibio.net

puh. 045-6793602

1. Johdanto

Lohjan kaupunki tilasi Luonto- ja ympäristötutkimus Envibio Oy:ltä selvityksen liito-oravan esiintymisestä Paloniemen asemakaava-alueella. Työn suoritti FM (biologi) Turkka Korvenpää. Tarkoituksena oli paikantaa paitsi liito-oravan tämänhetkiset elinpiirit myös lajille sopivat muut metsiköt, laadultaan parhaimmat ruokailualueet sekä olemassa olevat puustoyhteydet elinpiireille.

2. Työmenetelmät

Työssä käytiin läpi kaikki selvitysalueen metsät avohakkuuta ja taimikoita lukuun ottamatta. Ykistysohjeet jätettiin kartoituksen ulkopuolelle.

Maastotyöt suoritettiin 19.3., 20.3. ja 21.3. Niissä etsittiin liito-oravan esiintymisestä kertovia merkkejä haapojen ja suurten kuusten tyviltä. Näitä merkkejä ovat ennen kaikkea papanat puiden tyvillä ja virtsaamisjäljet puiden rungoilla. Merkkien löydyttyä rajattiin elinpiiri paitsi em. merkkien myös sopivan habitaatin esiintymisen perusteella. Lisäksi määritettiin olemassa olevien puustoyhteyksien sijainti siten, että liito-oravien liikkumisyhteydet asutuille elinpiireille voitaisiin säilyttää.

Asuttujen elinpiirien lisäksi työssä kartoitettiin myös ne metsäkuviot, jotka sopivat liito-oravan elinympäristöksi, mutta joissa ei nyt havaittu merkkejä liito-oravan esiintymisestä. Tällaiset metsiköt ovat usein kuusivaltaisia ja ainakin melko varttuneita sekametsiä, joissa kasvaa ainakin hieman haapaa. Myös liito-oravan ruokailualueiksi sopivat lehtimetsiköt rajattiin kartoille. Kaikilla yllä mainituilla kohteilla laskettiin järeiden haapojen (rinnankorkeuslähimitta vähintään 30 cm) kappalemäärä.

3. Havaitut liito-oravan elinpiirit

Selvitysalueelta löytyi kaikkiaan seitsemän liito-oravan elinpiiriä (merkitty karttoihin punaisella rasterilla). Kaikki ovat pinta-alaltaan melko pieniä. Seuraavassa käsitellään erikseen kutakin elinpiiriä. Rajatut elinpiirit olisi hyvä jättää maankäytössä ennalleen esim. kaavamerkinnällä maa- ja metsätalousvaltainen alue, jolla erityisiä ympäristöarvoja tai virkistysalue, jolla erityisiä ympäristöarvoja.

3.1 Haukilahti

Tämä pienialainen elinpiiri sijaitsee Haukilahden pohjukan vankkaa kuusikkoa kasvavassa sekametsässä. Elinpiiriltä laskettiin 14 järeää haapaa. Järven rannassa on myös hieman harmaa- ja tervaleppää. Kuusikko jatkuu elinpiirin pohjoisuolen mäellä, jolla ei kuitenkaan kasvaa haapaa. Sen sijaan mäen pohjosirinteellä pellon reunan lähellä haapaa on, mutta sieltä ei löytynyt merkkejä liito-oravasta. Nämä alueet on rajattu karttaan liito-oravalle sopiviksi metsiksi. Elinpiirin luoteispuolella on ruokailualueeksi hyvin sopiva haavikko, jossa ei kuitenkaan kasvaa suojapuina tärkeitä kuusia. Tämän takia haavikkoa ei tulkittu varsinaiseen elinpiiriin kuuluvaksi vaan se on merkitty karttaan ruokailualueena. Elinpiirin lounaispuolella lahdenpohjukassa kasvaa hylätylle pelolle kehittyntä lehtipuustoa, joka

on hyvää ruokailualueetta. Elinpiiriltä on puustoyhteys Paloniemen kaava-alueen pohjoispuolelle järvenrantametsän kautta.

Kartta 1. Haukilahti - liito-oravan elinpiiri.

3.2 Luhtalahti N

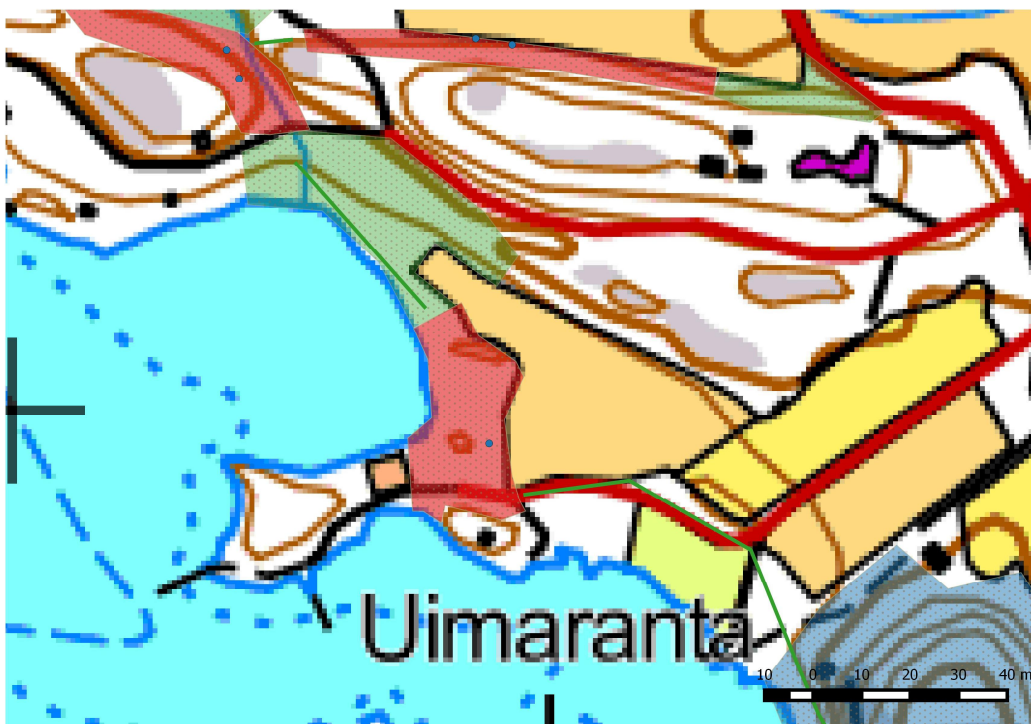
Elinpiiri sijaitsee Luhtalahden pohjoisrannan lähellä sairaalasta etelään. Se muodostuu pienen mäen ympärillä kasvavasta melko varttuneesta haavikosta, jossa on kuitenkin vain vähän suojaavia kuusia. Järeitä haapoja laskettiin kaikkiaan 44. Mäen itärinteeltä, erään kuusen vieressä kasvavan kolohaavan tyveltä, löydettiin jonkin verran liito-oravan papanoita. Suojaavan puuston niukkuuden vuoksi elinpiiri ei ole kovin hyvälaatuinen, koska liito-oravat jäävät tällaisessa metsikössä helpommin petojen saaliiksi. Ruokailupuita on kuitenkin riittämiin. Elinpiiriltä on puustoyhteys länteen.

3.3 Uimaranta W

Hirmuholman itäpuolella uimarannasta länteen on liito-oravan elinpiiri varttuneessa rannan lehtimetsikössä. Suojaavia kuusia on vähän, mikä heikentää reviirin laatua. Elinpiiriltä laskettiin kaikkiaan 36 järeää haapaa. Niiden lisäksi metsikössä on paljon nuorempia haapoja. Muita runsaita puulajeja ovat koivu sekä harmaa- ja tervaleppä. Siten ruokailupuita on yllin kyllin. Elinpiirin raja on hieman tulkinnanvaraista, sillä sama lehtimetsä jatkuu tässä työssä rajatun elinpiirin pohjoispuolella rantaa myötäillen siten, että se yhtyy urheilukentän kaakkoispuolen reviiriin. Elinpiiriksi rajattiin tässä työssä se alue, jossa haapoja on selvästi tiheimmin.

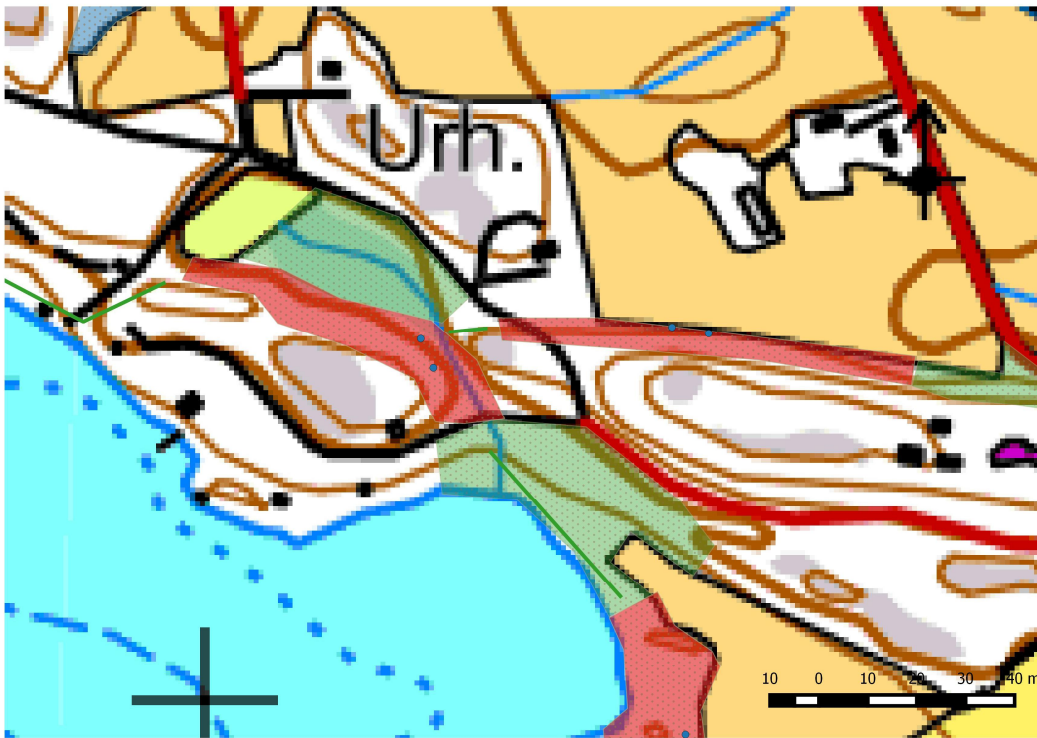
Kartta 2. Luhtalahti N - liito-oravan elinpiiri

Kartta 3. Uimaranta W – liito-oravan elinpiiri (eteläisin kartan elinpiireistä)

3.4 Urheilukenttä S

Urheilukentän eteläpuolella on liito-oravalle erittäin hyvin sopiva varttunut kuusi-haapametsikkö jossa on liito-oravan elinpiiri. Tämä elinpiiri yhdistyy varttuneen lehtimetsikön kautta elinpiiriin "Uimaranta W". Elinpiiriltä löytyi yksi kolohaapa, jonka tyvellä oli liito-oravan papanoita ja rungolla virtsaa. Kaiken kaikkiaan laskettiin peräti 103 järeää haapaa. Elinpiiri rajoittuu lännessä harvempaan havumetsään ja pohjoispuolella metsäluhtaan, jossa kasvaa runsaasti ruokailupuiksi sopivia lehtipuita. Elinpiiriltä on metsäyhteys länteen järvenrantaan hakkuissa jätettyä kapeaa rantametsäkaistaletta pitkin.

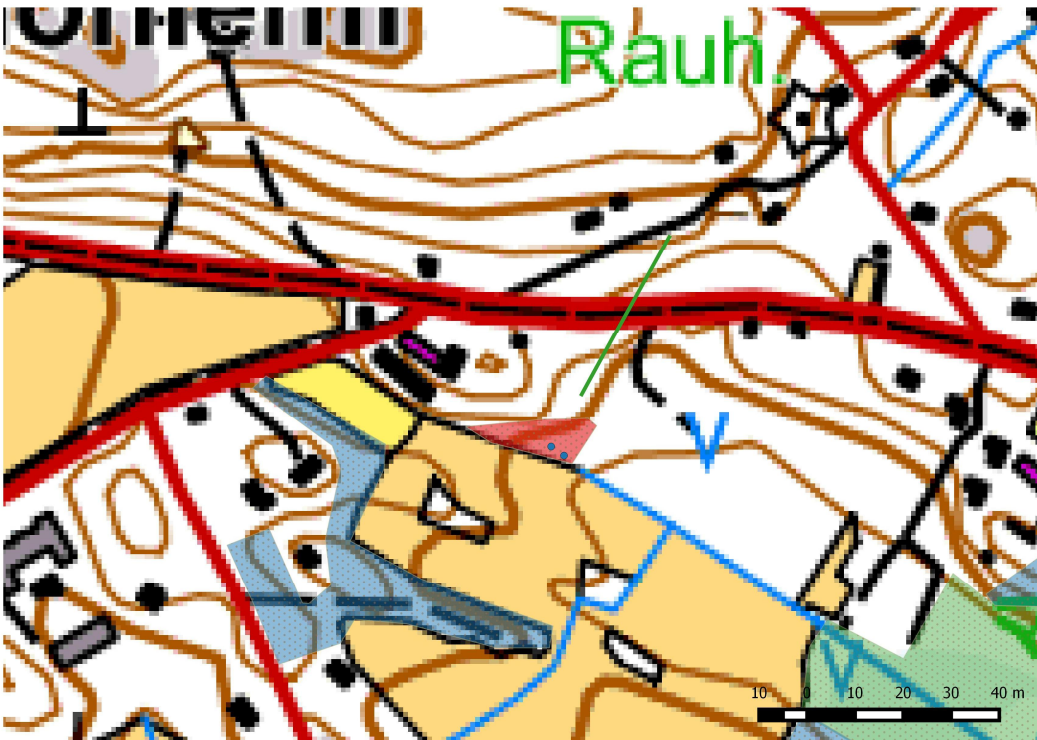
Kuva 4. Urheilukenttä S (läntisempi) ja Urheilukenttä E (itäisempi) -liito-oravan elinpiirit

3.5 Urheilukenttä E

Urheilukentästä itään pellonreunan metsikössä on kapea, mutta pitkä kaistale liito-oravalle sopivaa kuusivaltaista, varttunutta sekametsää. Järeitä haapoja laskettiin kaikkiaan 45 kappaletta. Niistä kahden tyveltä löytyi runsaasti liito-oravan papanoita. Elinpiiriltä on metsäyhteys elinpiirille "Urheilukenttä S", ja näiden kahden elinpiirin voidaan myös tulkita muodostavan yhden kokonaisuuden. Elinpiirin eteläpuolella mäenrinteessä metsä muuttuu jokseenkin puhtaaksi havumetsäksi, eikä puustossa ole haapaa. Siten metsä sopii huonommin liito-oravalle, eikä sen tulkittu kuuluvan elinpiiriin.

3.6 Kullahti

Kullahdessa on hyvin pienialainen liito-oravan elinpiiri. Kyseessä on pellon reunan haavikko-pähkinäpensaikko, josta laskettiin 23 järeää haapaa. Lisäksi elinpiirillä kasvaa runsaasti nuorempaa haapaa. Kolohaapoja havaittiin kolme, joista kahden tyvellä oli runsaasti liito-oravan papanoita ja rungolla virtsaamisjälkiä. Reviiriltä on puustoyhteys pohjoiseen kaava-alueen ulkopuolelle.

Kartta 5. Kullahti – liito-oravan elinpiiri.

3.7. Mäntymäki W

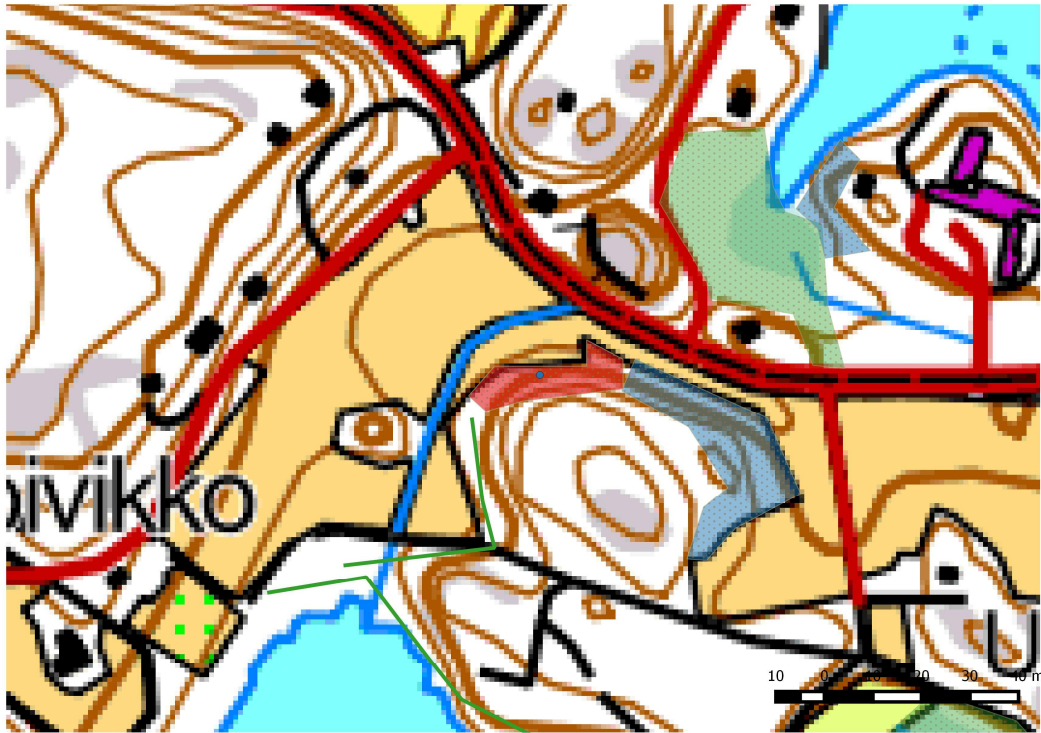
Mäntymäen länsipuolisen mäen pohjoisrinteellä sijaitsee pienialainen varttunut kuusi-haapasekämetsä, jossa on liito-oravan elinpiiri. Järeitä haapoja laskettiin useita kymmeniä. Yhden pellonreunan haavan tyveltä löydettiin melko runsaasti liito-oravan papanoita. Elinpiiri rajoittuu etelässä avohakkuuseen ja idässä harvempaan havupuuvaltaiseen pellonreunametsään. Elinpiiriltä on puustoyhteys etelään kohti järvenrantaa hakkaamatta jätettyä pellonreunan metsäkaistalletta pitkin.

4. Muut liito-oravalle sopivat metsiköt

Alla luetellut metsiköt sopivat hyvin liito-oravalle, mutta tässä työssä niistä ei löydetty merkkejä liito-oravan esiintymisestä. Nämä metsiköt olisi hyvä kuitenkin mahdollisuuksien mukaan huomioida kaavoituksesta ja sijoittaa rakentamista ensi sijaisesti niiden ulkopuolella. Alla luetellut metsiköt on merkitty liitekarttaan vastaavalla numeroinnilla.

4.1 Haukilahti

Haukilahden liito-oravan elinpiirin pohjoispuolisella mäellä kasvaa varttunutta kuusikkoa, jossa ei kuitenkaan ole haapaa muuta kuin pohjoisrinteellä aivan pellon reunassa. Haavan niukkuudesta huolimatta metsäkuvio soveltuu kuitenkin liito-oravan elinpiiriksi. Metsiköstä laskettiin kaikkiaan 15 järeää haapaa, joista 13 pellonreunalta. Siellä kasvaa myös hieman koivua.

Kartta 6. Mäntymäki W – liito-oravan elinpiiri

4.2 Ristiselän itäranta

Ristiselän itärannalla on kapea rantaviivaa seuraileva kaistale varttunutta kuusivaltaista sekametsää, joka soveltuu hyvin liito-oravalle. Metsiköstä laskettiin kaiken kaikkiaan 35 järeää haapaa. Rajatun alueen länsiosassa on hyvin runsaasti tuoreita, kookkaita tuulenkaatokuusia. Liito-oravalle sopiva alue rajoittuu jyrkästi länsipuolen avohakkuuseen.

4.3 Sairaala W

Sairaalan länsipuolisella mäellä kasvaa varttunutta kuusikkoa. Järeitä haapoja on kuitenkin hyvin vähän. Siitä huolimatta metsikkö soveltuu kohtalaisen hyvin liito-oravalle. Metsikön luoteisreunalla tienvarressa on pieni, enimmäkseen nuorista puista, koostuva haavikko.

4.4 Kullahti

Kullahdessa liito-oravan elinpiiristä lounaseen pellon toisella reunalla sijaitsee haapavaltainen metsikkö. Sekapuuna kasvaa varsinkin koivua. Suojakuusia on kuitenkin vähän, mikä heikentää metsikön laatua liito-oravan kannalta. Nuoria haapoja on hyvin runsaasti, mutta järeitäkin haapoja laskettiin 25. Metsikkö on luonnollisesti myös hyvä ruokailualue.

4.5 Mäntymäki W

Mäntymäen länsipuolella liito-oravan elinpiiristä heti itään sijaitsee pellonreunalla varttunut havumetsä, jossa kasvaa muutamia järeitä haapoja sekä hiukan enemmän nuorta haapaa.

Merkkejä liito-oravan esiintymisestä ei kuitenkaan löydetty, ja metsikkö on liito-oravan kannalta huonompaa elinympäristöä, kuin nyt rajattu elinpiiri. Liito-oravalle sopiva alue rajoittuu jyrkästi avohakkuuseen.

4.6. Opisto

Heti opiston länsipuolella järven rantaan viettävässä rinteessä on pienialainen järeä haavikko. Vaikka suojaavaa puustoa ei juuri olekaan, on silti mahdollista, että metsikkö voisi liito-oravalle kelvata. Vieressä on lahdenpohjukan lehtipuustoinen metsäluhta, jossa on runsaasti ruokailupuita.

5. Johtopäätökset ja jatkotoimenpiteet

Työssä ei löydetty haavikoita, jotka eivät sisältyisi asuttuihin elinpiireihin tai muihin liito-oravalle sopiviin metsiköihin.

5.1 Liito-oravan elinpiirit

Kaikki löydetty seitsemän liito-oravan elinpiiriä tulee jättää rakentamisen ulkopuolelle. Sopiva kaavamerkintä voi olla joko ”maa- ja metsätalousvaltainen alue, jossa erityisiä ympäristöarvoja” tai ”virkistykseen varattu alue, jossa erityisiä ympäristöarvoja”. Elinpiirit rajautuvat usein liito-oravalle täysin sopimattomiin alueisiin, jolloin elinpiirien ympärille ei ole tarpeen jättää suojavyöhykettä. Poikkeuksen tästä tekee reviiri ”Haukilahti”, jonka viereinen liito-oravan ruokailualueeksi soveltuva metsä olisi hyvä säästää paitsi ruokailualueena myös suojavyöhykkeenä. Lisäksi reviirien ”Uimaranta W” ja ”Urheilukenttä S” välissä sijaitseva rannan lehtimetsä olisi syytä jättää rakentamatta siten, että järvenrantaa seurailisi vähintään 50 m levyinen, koskematta jätettävä, lehtimetsävyöhyke.

5.2 Asutuilta elinpiireiltä pois johtavat metsäyhteydet

Asutuilta elinpiireiltä muualle johtavat metsäyhteydet tulee säilyttää. Tämä ei kuitenkaan välttämättä edellytä alueiden jättämistä täysin rakentamatta, vaikka se onkin paras vaihtoehto. Liito-oravan kannalta riittää, jos puustoa säilytetään siten, että eläin pystyy liitämään puusta toiseen. Tämä tarkoittaa sitä, ettei yksittäisten puiden väli saisi olla pariakymmentä metriä enempää ja säilytettävät puut tulee valita niin, etteivät ne kaatuisi myrskyssä.

5.3 Muut liito-oravalle sopivat metsät

Mikäli näille alueille osoitetaan rakentamista, tulee asemakaavavaiheessa niiden liito-oravatilanne selvittää uudelleen. Liito-oravalle tyypillistä on nimittäin se, etteivät kaikki sopivat habitaattilaikut ole yhdellä kertaa asuttuina.

Liite 1. Havaitut elinpiirit (punainen rasteri), muut sopivat metsiköt (sininen rasteri), ruokailualueet (vihreä rasteri), papanapuut (pallo) ja puustoyhteydet (vihreä viiva). Selvitysalue rajattu punaisella viivalla.

